

САНКЦІЙНА ПОЛІТИКА ПРОТИ РОСІЇ 2014-2022 РР: прогалини і схеми обходу

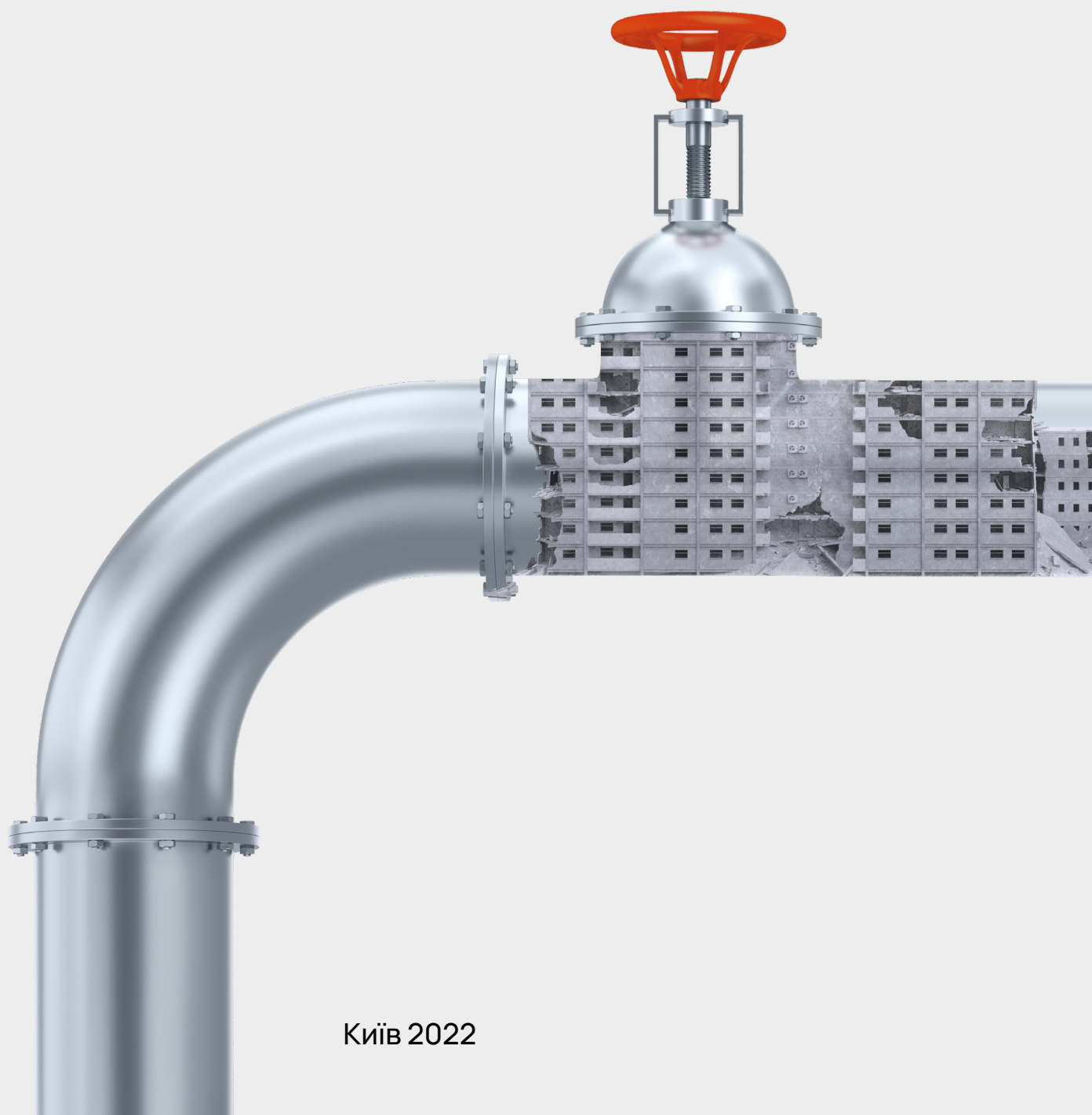

Автори:

Анастасія Химичук

Роман Стеблівський

Анна Пашкіна

Київ 2022

ЗМІСТ

1. Вступ	3
2. Прогалини у санкційній політиці	7
3. Вибірковість санкцій	10
4. Схеми обходу санкцій	14
5. Ігнорування санкцій	19
6. Висновки та рекомендації	21
7. Перелік джерел	23
Додаток 1. Методологія	29
Додаток 2. База джерел дослідження у формі аналітичної таблиці	

1. Вступ

24 лютого 2022 року світ укотре побачив справжнє варварське обличчя Кремля. Повномасштабне вторгнення в суверенну демократичну Україну без оголошення війни та недотримання будь-яких міжнародних правил її ведення продемонстрували, що Росія не може бути рівноправним членом світової спільноти. Бо в цивілізованому демократичному світі XXI століття впливовість країни вимірюється не загарбаними територіями, а досягненнями в економіці, культурі, науці та інших суспільних сферах.

Після окупації Кримського півострову та частин Донецької і Луганської областей України у 2014 році, Сполучені Штати Америки, країни Європейського Союзу та інші демократичні держави відреагували на дії з боку Російської Федерації персональними та економічними санкціями. Але пізніше стало очевидним, що такі заходи не завдали Росії достатньої шкоди для запобігання повномасштабної війни у Європі.

Відкриті джерела містять різноманітну інформацію про те, як санкційні обмеження обходились і порушувались навіть американським, європейським і українським бізнесом. Часто за такі дії не було ніякої відповідальності. Однак після підступного нападу на Україну жодна демократична держава світу не може ігнорувати той факт, що РФ — це смертоносний агресор, якого потрібно стримувати усіма можливими способами. І саме від ефективності санкцій залежить успіх політики стримування агресора.

Мета дослідження — виокремити та проаналізувати прогалини у санкційній політиці щодо РФ, схеми обходу санкцій, а також систематизувати отримані результати задля напрацювання рекомендацій з підвищення ефективності санкцій проти Росії.

Група аналітиків Trap Aggressor здійснила моніторинг журналістських розслідувань, аналітичних та новинних матеріалів, опублікованих в українських і закордонних медіа у 2014 - 2022 роках, що стосувалися результатів впровадження санкцій проти Росії. Зібрані матеріали розподілені на 4 блоки. Кожен блок включає категорії та підкатегорії, які ілюструють прогалини санкційної політики, схеми обходу санкцій і уникнення відповідальності за порушення санкційних обмежень.

Варто зазначити, що кількість інструментів, які використовувалися для ні-

вельювання впливу санкцій країн Заходу на Росію від 2014 року може бути більшою за кількість тих, що описані у цьому дослідженні. Хоча б тому, що не всі потрапили в поле уваги ЗМІ, аналітичних центрів і розслідувачів. Окремо треба зауважити, що від часу запровадження перших санкцій Кремль активно шукає контрзаходи та сприяє уникненню санкційних обмежень російським та іноземним бізнесом.

Згідно з опрацьованими матеріалами ми виділили такі 4 блоки: прогалини у санкційній політиці, вибірковість санкцій, схеми обходу санкцій, а також ігнорування санкцій.

Блок “прогалини у санкційній політиці” містить такі категорії:

- продовження бізнес-проектів, що були розпочаті до санкцій;
- торгівля товарами подвійного призначення;
- ведення діяльності всупереч санкційним спискам;
- відсутність повного переліку підсанкційної діяльності;
- дискреція на трактування санкційних обмежень;
- незнання про санкції як публічна позиція.

Блок “вибірковість санкцій” ми розподілили на наступні категорії. Ті, що стосуються ненакладення санкцій на:

- дочірні компанії підсанкційних підприємств;
- деякі ключові російські компанії в окремих секторах економіки;
- російські банки з середнім капіталом;
- лізингові операції.

А також відсутність заборони на:

- заходження в порт кораблів з російським вантажем;
- торгівлю на вторинних ринках борговими або акціонерними капіталами;
- проведення фінансових операцій у певних сферах;
- постачання енергоносіїв Росії у порти ЄС;
- створення культурних проєктів.

Блок “схеми обходу санкцій” ми розділили на такі категорії та підкатегорії:

- приховування походження товару (зміна прапора чи призначення судна, вимикання ідентифікаційної системи на кораблях, зміна маркування виробника, його пакування, контрабанда та митні порушення);
- приховування підсанкційної компанії, її бенефіціару чи зв'язків із ними (передача активів непідсанкційним керівникам – бізнес-партнерам, членам родини або друзям, використання непідсанкційних компаній-прокладок, використання офшорів, а також фіктивних компаній);

- приховування кінцевого місця призначення товару;
- ведення діяльності у непідсанкційній юрисдикції;
- ведення бізнесу західними компаніями в окупованому Криму через місцевих ритейлерів;
- ведення бізнесу західними компаніями в Росії та окупованому Криму через дочірні підприємства;
- обхід санкцій через треті країни або їхні компанії-резиденти;
- обхід санкцій через прийняття змін до законодавства.

Блок “ігнорування санкцій” не містить категорій та підкатегорій. У ньому йдеться про безвідповідальне ставлення бізнесу до запроваджених обмежень.

Група аналітиків Trap Aggressor також звертає увагу на той факт, що санкції порушуються не лише іноземними компаніями, але й українськими. Йдеться навіть про порушення санкційного законодавства України. Ми вважаємо, що з боку українських компаній такі дії є особливо неприпустимими з огляду на те, що західні санкції було введено для того, аби захистити перш за все Україну від російської агресії. А такі порушення з боку резидентів України порушують дух санкцій та етику співпраці по відношенню до західних партнерів нашої країни.

Варто також відзначити, що впродовж здійснення дослідження ми виявили позитивну тенденцію – низку прогалин санкційного законодавства було усунуто. Щоправда, лише після повномасштабного вторгнення. Для прикладу, раніше під ембарго не підпадали контракти постачання військової техніки, які були укладені до серпня 2014 року. Однак наразі ця проблема вирішена¹.

На основі отриманих результатів Trap Aggressor розробила такі ключові рекомендації для української влади.

На міжнародному рівні:

1. Просувати запровадження повного ембарго на економічні та фінансові ділові зв'язки з Росією, перш за все ембарго на сиру нафту, нафтопродукти, газ та вугілля;
2. Просувати запровадження заборони російському бізнесу, російським вантажам використовувати транспортну інфраструктуру і морські порти країн ЄС, США, Великої Британії та інших країн, які запровадили санкції проти РФ;
3. Просувати накладення санкцій на постачання товарів подвійного призначення;

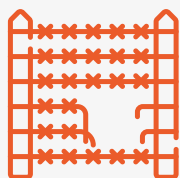
4. Підтримати пропозиції Європейської комісії щодо визнання порушення санкційного режиму злочином на рівні Європейського Союзу;
5. Просувати формат міжнародної співпраці щодо моніторингу та координації санкцій проти країн-агресорів.

В Україні:

1. Розглянути можливість комплексного удосконалення санкційного законодавства та утворення при Раді національної безпеки та оборони України органу для координації санкційної політики, здійснення постійного моніторингу та оцінки економічних, політичних, правових та інших наслідків застосування, зміни чи скасування санкцій.

2. Прогалини у санкційній політиці

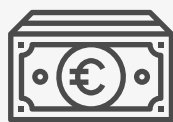

Прогалини, тобто відсутність або нечіткість законодавчих норм, є поширеним явищем як для національного, так і для міжнародного права. Ужиті західними партнерами України проти Росії заходи не є виключенням. Група аналітиків Trap Aggressor зафіксувала наступні прогалини у санкційній політиці США та країн ЄС протягом 2014-22 років, які дозволяли російському бізнесу чи його іноземним партнерам нівелювати санкційні обмеження.

Продовження проектів, що були розпочаті до санкцій. В оборонній сфері санкційні обмеження ЄС після анексії Криму та агресії на Донбасі у 2014 році встановлювали ембарго на продаж військових товарів до РФ. Однак ембарго не стосувалося контрактів, підписаних до 01 серпня 2014 року.

Ця лазівка дозволила французьким компаніям продати Росії військову техніку на 152 млн євро за контрактами, укладеними до введення ембарго, що склало 44% експорту європейської зброї до Росії. Наприклад, у Safran і Thales було закуплено тепловізійні камери для танків, навігаційні системи та інфрачервоні детектори для винищувачів і бойових вертольотів, які станом на березень 2022 року можна було знайти на борту наземної техніки, винищувачів і гелікоптерів, які застосовуються у збройній агресії проти України².

152
млн €

44% експорту європейської зброї до Росії

Торгівля товарами подвійного призначення. Автори дослідження “Діряве ембарго. Як Росія обходить санкції на імпорт зброї” від 2022 року зазначали, що, наприклад,

” “німецька Bosch переконувала, що продає автомобільне обладнання лише для мирних цілей, а її апаратуру знаходили на захоплених українською армією російських БМП”³.

Одним із способів торгівлі товарами подвійного призначення є продаж їх на онлайн маркетплейсах, адже останні не завжди мають можливість ефективно контролювати продавців, що ведуть бізнес на відповідних платформах⁴.

Ведення діяльності всупереч санкційним спискам. Навіть потрапляння до списку секторальних санкцій (ССС) не заважає роскомпаніям продовжувати міжнародну економічну діяльність.

Наприклад, російська головна державна нафтова компанія Роснефть, що знаходиться в СССР з 2014 року, у 2017 придбала частку індійської компанії Essar Oil⁵. Тодішній голова державного банку РФ ВТБ Андрій Костін пояснив, що “Роснефть має 49%, вони під санкції не потрапляють. Роснефть не матиме контрольний пакет”⁶. Цією лазівкою також скористався і банк “Росія”, який із наближенням санкцій перерахував своєму дочірньому підприємству 2,5% контрольного пакету (51%) страхової компанії Согаз⁷.

49% у Роснефті
під санкції не потрапляє

48,5% у банку “Росія”
під санкції не потрапляє

Відсутність повного переліку підсанкційної діяльності. Санкції США та ЄС забороняли західним компаніям допомагати Росії в розробці “сланцевих резервуарів”.

Але в забороні не йшлося про менш популярні форми “нетрадиційних родовищ”, що дозволило норвезькій Statoil допомагати компанії Роснефть розробляти “нетрадиційні ресурси”. До запровадження санкцій компанії оголосили про намір спільно розробляти сланцеві родовища нафти, але після їх введення змінили інформацію на офіційних сайтах і повідомили про розробку вапнякових родовищ⁸.

До того ж, санкції не дозволяли західним компаніям надавати технології чи ноу-хау Росії для розвідки арктичної або глибоководної нафти, а також для розвідки чи видобутку сланцевої нафти, тому участь великих західних нафтових компаній була заморожена у шести проєктах.

Однак це не вплинуло на поточний видобуток вуглеводнів. Великі російські державні компанії Роснефть, Газпромнефть і Башнефть мали плани щодо інвестицій у нафтопереробку до 2020 року, і всі ці інвестиційні проекти в значній мірі спиралися на західні технології⁹.

Дискреція на трактування санкційного законодавства США призвела до визнання у 2017 році невинуватою компанію, чиї дії раніше були визнані судом як порушення санкцій проти Росії.

Дочірні компанії американської Exxon Mobil уклали угоди з Ігорем Сечиним, керівником Роснефть, який перебував у санкційному списку. В окружному суді Далласу, США Exxon Mobil послалася на роз'яснення Білого дому, у якому йшлося про те, що завданням персональних санкцій є “виявити окремих осіб і заморозити їх активи, а не переслідувати компанії, якими вони управляють”¹⁰.

Незнання про санкції як публічна позиція. Регуляція Європейської Ради від 30 липня 2014 року¹¹ містить положення, згідно з яким якщо сторона “не знала і не мала розумних причин підозрювати, що її дії порушуватимуть заходи, викладені в Регламенті”, то сторона може посилатися на це виправдання, щоби довести свою невинуватість.

Цим положенням скористалася Enerpac Heavylifting, яка є частиною американської міжнародної компанії Actuant. Вона поставила ліфти, які установили на кримський міст¹².

3. Вибірковість санкцій

Ще одним недоліком західного санкційного законодавства є те, що воно стосується не всіх суб'єктів економічної діяльності у відповідній підсанкційній сфері.

Trap Aggressor виділили тези, які підтверджують те, що західні санкції часто є вибірковими. Ми виявили, що санкції не було накладено на:

- дочірні компанії підсанкційних підприємств;
- деякі ключові російські компанії;
- російські банки з середнім капіталом;
- лізингові операції.

Ми також виявили відсутність заборони на:

- заходження в порт кораблів з російським вантажем;
- торгівлю на вторинних ринках борговими або акціонерними капіталами;
- проведення фінансових операцій у певних сферах;
- постачання енергоносіїв Росії у порти ЄС;
- створення культурних проєктів.

Ненакладання санкцій на дочірні компанії підсанкційних підприємств. Деякі російські банки потрапили під секторальні санкції, однак це не завадило провадити діяльність їхнім дочірнім компаніям.

Одні з найбільших банків Росії Сбербанк та ВТБ використовували дочірні компанії у Європі для залучення депозитів. Для Сбербанку обсяг депозитів становив 1,6 млрд євро. ВТБ вдалося залучити 3,9 млрд євро. Зокрема, за такою схемою працює Sberbank Europe AG із липня 2014 року¹³.

1,6
млрд € обсяг депозитів
Сбербанку

3,9
млрд € обсяг депозитів
ВТБ банку

Ненакладання санкцій на ключові російські компанії.

Так, наприклад, США у 2014 році не внесли у список підсанкційних компаній Сбербанк¹⁴, який є найбільшим банком РФ. Під європейські санкції у 2014 році не потрапили ключова енергетична компанія Росії

Газпром, завдяки чому вона змогла збирати капітал у Європі¹⁵, та одне з найбільших підприємств оборонно-промислового комплексу КамАЗ, автомобілі якого є колісною базою для майже всієї військової техніки РФ¹⁶.

Ненакладання санкцій на середні за розміром банки Росії. Західні санкції перешкоджали діяльності великих російських банків у Криму, але п'ятнадцять малих і середніх російських банків вели там свою діяльність, і лише п'ять з них були включені до санкційного списку США до 2016 року¹⁷.

Ненакладання санкцій на лізингові операції. Цим скористалися постачальники важкої спецтехніки, автобусів та вантажних автомобілів виробництва європейських компаній, продаж яких до Криму заборонений.

” “Лізингові операції не потрапили під європейські санкції – тому спеціально створена лізингова компанія постачає на півострів техніку російських і європейських виробників за договорами лізингу, залучаючи кошти підсанкційного кримського банку”, – йдеться у матеріалі Нового часу¹⁸.

За аналогічною схемою працювало і інвестиційне кредитування.

Наприклад, російське ТОВ “Ген Лізинг” було посередником між кримським банком “Чорноморський банк реконструкції та розвитку” і російським банком АТ “Нефтепромбанк”, у якому кримський банк мав свої кореспондентські рахунки. Легалізацією грошей в окупованому Криму через лізингові операції займалося ТОВ “Ген Лізинг”¹⁹.

Відсутність заборони на заходження в порт кораблів з російським вантажем. Після повномасштабного вторгнення російським кораблям заборонили відвідувати європейські порти, але заборона не розповсюджувалась на вантаж, який кораблі привозять. Спосіб реєстрації кораблів у світі дуже різниться, і трапляються випадки, коли однозначно визначити країну, якій належить той чи інший корабель, неможливо.

” “Якщо однозначно не можна сказати, чи корабель є російським, він може зайти. При цьому не має значення, є його вантаж російським чи ні”, – зазначено у матеріалі британської профспілки Unison²⁰.

Відсутність заборони на торгівлю на вторинних ринках борговими або акціонерними капіталами. Хоча США заборонили російські банківські операції після 24 лютого 2022 року, все одно для фінансових установ,

які вели бізнес на вторинних ринках, двері залишилися відкритими. Торгівля на вторинних ринках борговими або власними капіталами Центрального банку РФ, Фонду національного добробуту Росії або Міністерства фінансів РФ не заборонена, за умови, що жодна організація не є контрагентом такої операції.

Це дозволило американській компанії Goldman Sachs продовжувати отримувати прибутки від боргів. Goldman скуповував масу російського боргу за низькими цінами, а потім передав їх американським хедж-фондам²¹.

Відсутність заборони на проведення фінансових операцій у певних сферах.

Прикладом цього є дозвіл у 2015 році давати російським компаніям, що потрапили під секторальні санкції, кредити на строк до 30 днів, якщо вони повністю погашають їх вчасно. Фактично цей дозвіл означає постійно давати їм кредити у вигляді 30-денних траншів²².

Ще одним прикладом є можливість обміну рублів на долари через здійснення криптовалютних операцій, чим користуються російські громадяни після накладених у 2022 році фінансових санкцій. На ринку криптовалют у Великій Британії є 150 нерегульованих фірм. Ці компанії не зобов'язані виконувати будь-які санкції або положення Financial conduct authority (FCA). При цьому не обов'язково купувати криптовалюту на біржі – майнінг криптовалют все ще триває, і завжди можна придбати безпосередньо у криптомайнера, що робить активи ще більш невідстежуваними та поза досяжністю регулятора²³.

Тобто для купівлі долара російські громадяни можуть використовувати криптовалютні біржі, купуючи за рубль будь-яку криптовалюту, а згодом продати її за долари.

Відсутність заборони на постачання енергоносіїв Росії у порти ЄС.

Європейські порти станом на травень 2022 року офіційно закриті для російських кораблів. Єдиний загальноєвропейський виняток – це рішення не поширюється на кораблі, що опинилися у скруті та подали сигнал SOS. Також державам-членам дозволено окремо ухвалювати обґрунтовані винятки. Наприклад, для суден, які перевозять енергоносії, продукти харчування, медичний транспорт та фармацевтичні препарати до країн ЄС²⁴.

Оскільки постачання енергоносіїв прямо виключено з заборони портів ЄС, цим скористалася Греція, частка в транспортуванні російської нафти якої збільшилась утричі в порівнянні з 2021 роком. Наприкінці квітня грецький супертанкер Nissos Rhenia взяв на борт російську нафту Urals в порту Роттердама і відправився в Сінгапур, повідомляє Lloyd's²⁵.

Відсутність заборони на створення культурних проєктів.

Так, генеральний директор австрійської компанії Coop Himmelb(l)au стверджував, що робота його фірми над проєктом Севастопольського державного театру опери та балету, який планувалося відкрити у 2023 році, є її правом, оскільки культурні проєкти були виключені з режиму санкцій²⁶.

4. Схеми обходу санкцій

Схеми обходу санкцій не порушують напряду норми санкційного законодавства, проте нівелюють ефект від санкцій. Схеми — це використання слабких місць санкцій задля їх обходу та уникнення відповідальності. Зазвичай це питання політичного характеру, рішення яких залежать від багатьох сторін, зокрема від норм внутрішнього законодавства різних країн.

Група аналітиків Trap Aggressor зафіксувала такі схеми обходу санкційної політики Заходу щодо РФ протягом 2014-22 років: приховування походження товару, зокрема зміна прапора чи призначення транспортного судна, вимикання ідентифікаційної системи на кораблях, зміна маркування виробника, пакування, контрабанда та митні порушення; для приховування бенефіціарів компанії використовуються офшори, передача власності непідсанкційним керівникам, фіктивні компанії та непідсанкційні компанії-прокладки. Для обходу санкцій також приховують кінцеве місце призначення товару та використовують непідсанкційну юрисдикцію для ведення бізнесу. Ми також викоремили ведення бізнесу західними компаніями в Росії та окупованому Криму через місцевих ритейлерів та через дочірні підприємства, обхід санкцій через треті країни, зокрема у фінансовій сфері, та через прийняття змін до російського законодавства.

Приховування походження товару стосується маніпуляцій із товаром, а не фірмою, яка його продає. Наприклад, для приховування товарів використовувалась **зміна прапора чи призначення судна**.

У 2019 році російський цивільний літак перевіз 10 броньованих автівок з Калінінграда в Сербію через повітряні простори країн ЄС, яким заборонено пропускати озброєння транзитом²⁷. Росіяни використали цивільний борт для того, щоб приховати озброєння.

Для приховування походження товару **кораблі можуть вимикати ідентифікаційні системи**.

Так, лише за один тиждень березня 2022 року ізраїльська морська консультаційна компанія Windward Ltd нарахувала 33 випадки, коли російські танкери вимикали ідентифікаційні системи для проведення операцій із неросійськими суднами, що вдвічі більше за кількість тижневих “тіньових активностей” до накладення санкцій²⁸. Аналітики морської компанії стверджують, що системи вимикають з метою транспортувати нафти на судна, що не знаходяться під санкціями.

До обходу санкцій, зокрема українського законодавства, вдавалися і вітчизняні компанії. Йдеться, наприклад, про **зміну маркування виробника** продукції.

Так, автобуси Павловського автобусного заводу, який входив до холдингу ГАЗ, закуповувала харківська фірма, переобладнювала їх на шкільні, і продавала українським освітнім закладам, вказуючи виробником себе, а не російський завод²⁹.

Схожою маніпуляцією є **зміна пакування** товару, коли на продуктах змінюють штрих-код з російського на український тому, що привезений з РФ товар розфасували вже в Україні.

“Ви можете привезти тонну прального порошку та розфасувати його в Україні, але ви не можете привезти пачку, тому що пачка підпадає під санкції, а тонна – ні. Риба, ікра, морепродукти, чай, кава – майже всі компанії поставили своє фасувальне обладнання в Україні”, – пояснив генеральний директор асоціації постачальників торгівельних мереж³⁰.

Походження деяких товарів намагаються приховати, вдаючись до **контрабанди та митних порушень**.

У 2014 році українські правоохоронці затримали вантажівки з підробленими сигаретами, вироблених на тютюновій фабриці Хамадей в окупованому Донецьку³¹, а за декілька місяців 2016 року в Україні склали 504 протоколи на суму 92 млн грн через спроби незаконного переміщення товарів з Росії³².

Приховування підсанкційної компанії, її бенефіціару чи зв'язків із ними стосується маніпуляцій із компаніями, засновниками, директорами: використання компаній-офшорів, “продаж” компаній підсанкційної особи її бізнес-партнеру чи членам родини, компанії-прокладки та фіктивні фірми.

Підсанкційні особи чи компанії часто “продають” свій бізнес **непідсанкційним бізнес-партнерам, членам родини або друзям**.

У 2014 році російський олігарх Геннадій Тимченко за день до введення проти нього американських санкцій “продав” частки у фінській компанії Airfix Aviation та кіпрської IPP Oil Products своїм бізнес-партнерам. Таким чином компанії уникнули обмежень у 2014 році, і лише через рік і на них були розширені санкції США³³.

Також активно використовуються для обходу санкцій **непідсанкційні компанії-прокладки**.

Липецький механічний завод, який не потрапив під санкції минулих років, у 2021 році проводив переговори з приводу поставки лінії для виробництва патронів з Європи в інтересах російського Концерну Калашникова³⁴, а в російських медіа описана схема, коли російські компанії-“партнери” Міноборони РФ, Академії ФСБ та Роскосмосу закупували у американської компанії мережевого обладнання Cisco процесори та сервери³⁵. Такі компанії-“партнери” зазвичай мають символічний установчий капітал і поставляють невеликі обсяги продукції³⁶.

Прикладом використання **офшорів**

є компанії колишнього Міністра оборони України Павла Лебедева, за допомогою яких міністр-втікач володів готелем в Криму після окупації Криму Росією³⁷ в 2014 році. Серед засновників компанії-забудовника кримського готелю значились декілька офшорних компаній із Панами, Белізу, Британських Віргінських Островів, що дозволяло компанії обходити санкції Європейського союзу, оскільки ці офшорні юрисдикції не оприлюднювали дані власників компаній та не запровадили санкції проти Росії.

Іноді створюються **фіктивні компанії** для обходу санкцій.

Так, продаж компанії Лукойл-Україна у медіа підозрювали у фіктивності, оскільки австрійська компанія-покупець знаходилась під контролем російської компанії Лукойл³⁸. Як фірма-покупець, так і її материнська компанія були зареєстровані лише за декілька місяців до купівлі, а один із директорів раніше співпрацював з російським Лукойлом. До того ж, продаж став несподіванкою для ринку — ніхто не очікував, що у країну під час війни зайде новий європейський інвестор.

Приховування кінцевого місця призначення товару стосується документації, зокрема вказання інших портів як мети рейсу кораблів, ігнорування пункту призначення в документах тощо.

Для прикладу, під час проведення конкурсу на прокладення підводного кабелю між Кримом та Росією замовник в документації не зазначив, що йшлося про роботу на підсанкційному півострові, натомість вказав “пролив без назви між певним західним півостровом і східним”³⁹.

Ведення діяльності у непідсанкційній юрисдикції. Основний масив схем цієї категорії стосується реєстрації компаній на території Росії замість Криму, оскільки американські та європейські санкції забороняють співпрацю з кримським бізнесом.

До такої схеми вдавались, наприклад, українські олігархи Дмитро Фірташ, який здав в оренду кримський завод Титан московському підприємству, зареєстрованому на своїх довірених осіб, та Рінат Ахметов, який переписав компанію з найбільшим сухим доком у Севастополі на своє московське оточення⁴⁰.

Ведення бізнесу західними компаніями в окупованому Криму через місцевих ритейлерів. У цьому разі йдеться здебільшого про західні компанії, які не можуть продавати напряму свій товар у підстанційний Крим. Утім часто продукція зрештою там опиняється внаслідок співпраці з місцевими ритейлерами.

Таким чином, медичне устаткування німецького бренду Siemens на суму 2,8 млн євро у 2017 році опинилось у лікарні в Ялті, – його купили у російської фірми “Сименс Здравоохранение”⁴¹. А у 2018 році томографи американської компанії General Electric за такою ж схемою опинились в Балаклаві та Севастополі⁴².

Ведення бізнесу західними компаніями в Росії та окупованому Криму через дочірні підприємства. Ця категорія стосується створення ланцюжку дочірніх компаній, за допомогою якого західні компанії ведуть свою діяльність в Росії.

Для прикладу, одна із “дочок” німецької авіакомпанії Deutsche Lufthansa володіла 49% російського підприємства, яке займалось кейтерінгом на борту літаків до Криму⁴³. Європейські санкції забороняли інвестиції в туристичну інфраструктуру півострова. У свою чергу, група компаній Metro з Німеччини та Нідерландів володіла московською дочкою, яка стала власницею сімферопольського магазину Метро після окупації Криму Росією⁴⁴. А чеський виробник безпілотників Primoco UAV у 2016 році планував відкрити в Росії завод, оскільки постачання безпілотників заборонене санкціями ЄС як товар подвійного призначення⁴⁵. Чехи до офіційного запуску об’єкту встигли зареєструвати дочірнє підприємство в Москві і навіть отримати перші замовлення⁴⁶.

Обхід санкцій через треті країни або їхні компанії-резиденти стосується обходу санкцій через країни, що не долучились до санкцій проти Росії.

Так, Індія надала Росії можливість інвестувати у свій корпоративний борг через індійський банк вже після введення санкцій у 2022 році⁴⁷, а у 2019 розрахувалась з РФ рупіями замість доларів за купівлю протиповітряних систем захисту С-400⁴⁸. У свою чергу, Китай у 2022 році запропонував Росії свою альтернативу SWIFT⁴⁹, а китайські заводи можуть перемаркувати російські золоті злитки для подальшого продажу і уникнення обмежень⁵⁰.

Обхід санкцій через прийняття змін до законодавства.

У 2016 році в Росії ухвалили закон, за яким кредитні інституції були змушені перевести свої транзакції до нової платіжної системи “Mir”⁵¹. Платіжна система маркувала операції з рахунків Visa/MasterCard з Криму як російські, таким чином обходячи заборону США на проведення транзакцій в Криму.

” “Компанії заявляли, що де-юре вони санкцій дотримуються, але де-факто не контролюють транзакції”, — йдеться у дослідженні Медійної ініціативи за права людини.

5. Ігнорування санкцій

Моніторинг ЗМІ на предмет порушення санкцій проти Росії та прогалин санкційної політики продемонстрував, що не лише описані вище способи використовуються задля уникнення відповідальності внаслідок співпраці з Росією. Іноді компанії не використовують жодних способів аби обійти обмеження, — вони просто їх **ігнорують**.

На жаль, українські компанії і в цьому випадку не є винятком. Незважаючи на дію заборони на ввезення на митну територію України товарів російського походження, в інтернет-магазині “Фуршет” можна було замовити будь-який товар та вибрати виробника, включаючи Росію⁵².

Що ж стосується інших країн чи резидентів-порушників, то, наприклад, соратнику Владіміра Путіна Владіславу Суркову у березні 2014 року було закрито в'їзд до країн Євросоюзу. Утім це не завадило йому через 2 роки відвідати Грецію, яка юридично зобов'язана контролювати виконання цієї заборони⁵³. Того ж 2016 року Суркова було помічено на переговорах “нормандської четвірки” у Берліні⁵⁴.

У ЗМІ також містяться дані про те, що головний російський виробник систем протиповітряної оборони Ульяновський механічний завод купував засоби вимірювання у німецьких корпорацій Rohde & Schwarz. Науково-продуктивний комплекс Геофізика, який розробляє оптико-електронні системи для потреб російських космічних сил, авіації, флоту, сухопутних військ, закуповував запчастини з німецької фірми PFERD. Науково-виробниче об'єднання “Стріла”, яке займається розробкою військових радарів, на постійній основі купувало верстати Optimum. Кіровське машинобудівне підприємство, що випускає ракети для комплексів ППО, отримувало обладнання від німецької корпорації Trumpf та німецько-японської компанії DMG Mori⁵⁵.

Investigate Europe опублікували дані про те, що у 2016 та 2018 роках Болгарія уклала дві угоди щодо експорту спеціального військово-морського обладнання, аксесуарів, компонентів тощо вартістю 16,5 млн євро. А Чеська Республіка експортувала легші за повітряні транспортні засоби, безпілотні літальні апарати, авіадвигуни та авіаційне обладнання щороку в період з 2015 по 2019 рік⁵⁶. У європейському розслідуванні також ідеться про неприхований продаж військових товарів до Росії Італією, Німеччиною, Францією та іншими країнами. Лише після повномасштабного вторгнення лавини, які дозволяли торгувати з РФ військовою продукцією, були закриті.

Також німецькі корпорації Adidas і Puma на своїх сайтах зазначали Крим російською територією і провадили свою діяльність на півострові всупереч заборони⁵⁷.

Представник італійської компанії Bertolaso, яка доставила техніку кримській компанії з виробництва вина “Золотая Балка” для заводу в Севастополі, вказав, що “контракт було підписано з Росією, агрофірма “Золота Балка” — Росія. Спочатку замовлення було оформлене із “Золотою Балкою” з офісом у Криму, потім адреса фірми змінилася, і на прохання клієнта остаточний контракт про продаж підписали з Росією”.

” Представник Bertolaso заявив: “Ми знали, що наш товар був призначений для встановлення на кримському підприємстві...якщо ви питаєте про санкції та моральний бік питання, я закінчую розмову”⁵⁸.

На початку 2022 року в ЗМІ була опублікована інформація про те, що російські військові виробники встановили рекорд поставок боєприпасів до США. Йшлося про імпорту російської стрілецької зброї на суму 157,9 млн доларів. Зазначається, що американські санкції, введені у серпні 2021 року, обмежують подальше ліцензування закупівлі вогнепальної зброї та боєприпасів з Росії. Тож американські компанії намагалися придбати якомога більше боєприпасів для своїх клієнтів до повного введення санкцій⁵⁹.

У матеріалі The Washington Post від березня 2022 року йдеться про те, що безліч суб'єктів та фізичних осіб, підданих санкціям, досі присутні у популярних соціальних мережах Facebook та Instagram. Це стало предметом скарг викривачів, поданих у грудні та лютому, в яких стверджується, що материнська компанія Meta займалася “необережними або навмисними” порушеннями Закону США про санкції, дозволивши існування таких облікових записів. У скаргах також зазначаються й публікації, які, можливо, вербують бойовиків і вимагають кошти для підтримки проросійських сепаратистів⁶⁰.

6. Висновки та рекомендації

Під час проведення дослідження щодо прогалин у санкційних заходах, а також схем їх обходу, група аналітиків Trap Aggressor виділила такі основні категорії, які можна віднести до слабких місць санкцій:

- прогалини у санкційній політиці,
- вибірковість санкцій,
- схеми обходу санкцій.

Окрім вище зазначених, низка порушень об'єднана в окрему категорію. Це ігнорування санкцій.

Ми дійшли висновку, що санкції є інструментом впливу на Росію лише у разі, якщо сторона, яка накладає санкції, контролює дотримання заборон і обмежень. А для суб'єктів, які наслідують порушити санкції, має існувати юридична відповідальність. Утім результати дослідження продемонстрували, що санкції не досконалі з огляду на численні порушення. І якщо до повномасштабного вторгнення в Україну порушення санкцій часто замовчувалося на міжнародному рівні, то сьогодні очевидно, що Російська Федерація несе загрозу для всього демократичного світу, а не тільки для України. Тому співпрацю з агресором не можна виправдовувати економічними інтересами. Єдиним рішенням вберегти світ від загарбницької політики Росії залишається ефективно стримувати її економічний розвиток, долаючи слабкі місця попередніх обмежень.

Ми вважаємо, що антиросійські санкції у тому вигляді, у якому вони існували до 24 лютого 2022 року, з описаних у дослідженні причин, є недосконалими та такими, що не виконували своє основне завдання – стримання агресора. Отже, світове демократичне суспільство потребує нових дієвих рішень, які б дозволили забезпечити невідворотність відповідальності за порушення санкцій.

На базі проведеного дослідження група аналітиків Trap Aggressor розробили наступні рекомендації, які дозволять зробити санкційні заходи проти Росії дієвими:

На міжнародному рівні:

1. Просувати запровадження повного ембарго на економічні та фінансові ділові зв'язки з Росією, перш за все ембарго на сиру нафту, нафтопродукти, газ та вугілля;

2. Просувати запровадження заборони російському бізнесу, російським вантажам використовувати транспортну інфраструктуру і морські порти країн ЄС, США, Великої Британії та інших країн, які запровадили санкції проти РФ;
3. Просувати накладення санкцій на постачання товарів подвійного призначення;
4. Підтримати пропозиції Європейської комісії щодо визнання порушення санкційного режиму злочином на рівні Європейського Союзу;
5. Просувати формат міжнародної співпраці щодо моніторингу та координації санкцій проти країн-агресорів.

В Україні:

1. Розглянути можливість комплексного удосконалення санкційного законодавства та утворення при Раді національної безпеки та оборони України органу для координації санкційної політики, здійснення постійного моніторингу та оцінки економічних, політичних, правових та інших наслідків застосування, зміни чи скасування санкцій.

7. Перелік джерел

¹ ЄС закрив лазівку, що дозволяла постачати зброю в Росію. Економічна правда. 14.04.2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/04/14/7137817/>.

² EU member states exported weapons to Russia after the 2014 embargo. Investigate Europe. 17.03.2022. URL: <https://www.investigate-europe.eu/en/2022/eu-states-exported-weapons-to-russia/>.

³ Діряве ембарго. Як Росія обходить санкції на імпорт зброї. Економічна правда. 22.04.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/04/22/686100/>.

⁴ Lee B., Arno M., Salisbury D. Searching For Illicit Dual Use Items in Online Marketplaces: A Semi-Automated Approach. CNS OCCASIONAL PAPER. 2017. URL: <https://www.nonproliferation.org/wp-content/uploads/2017/04/op27-searching-for-illicit-dual-use-items-in-online-marketplaces-a-semi-automated-approach.pdf>.

⁵ Как российские компании обходят санкции США. Riddle. 15.11.2019. URL: <https://ridl.io/kak-rossijskie-kompanii-obhodjat-sankcii-ssha/?ysclid=I2t69892yt>.

⁶ Сделка Роснефть-Essar не подпадает под санкции – Костин. Reuters. 15.10.2016. URL: <https://www.reuters.com/article/orubs-kostin-interview-idRUKBN12F0PQ>.

⁷ Johnston C. Sanctions against Russia: Evasion, compensation and overcompliance. 2015. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/191182/Brief_13_Russia_sanctions.pdf.

⁸ Exclusive: Sanctions gap lets Western firms tap Russian frontier oil. Reuters. 02.08.2017. URL: <https://www.reuters.com/article/us-russia-rosneft-domanik-sta-toil-idUSKBN1A11RQ>.

⁹ Aleksashenko S. Evaluating western sanctions on Russia. Atlantic Council. 2016. URL: https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2016/12/Evaluating_Western_Sanctions_on_Russia_web_1206.pdf.

¹⁰ ExxonMobil добилась отмены штрафа за контракты с “Роснефтью”. Deutsche Welle. 01.01.2020. URL: <https://www.dw.com/ru/exxonmobil-добилась-отмены-штрафа-за-контракты-с-роснефтью/a-51851999>.

¹¹ Council Regulation (EU) No 825/2014 of 30 July 2014 amending Regulation (EU) No 692/2014 concerning restrictions on the import into the Union of goods originating in Crimea or Sevastopol, in response to the illegal annexation of Crimea and Sevastopol. Publications office of the European Union. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9852f925-1812-11e4-933d-01aa75ed71a1/language-en>.

¹² Кримські санкції: гучні випадки порушень та проблема моніторингу і притягнення до відповідальності. Медійна ініціатива за права людини. 2021. URL: https://mipl.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/Sankzii_Creimea_Platform_A4.pdf.

¹³ ВТБ и Сбербанк нашли возможность работать на рынке ЕС в обход санкций. Деловой Петербург. 5.06.2015. URL: https://www.dp.ru/a/2015/06/05/VT-B_i_Sberbank_nashli_vozm?ShortUrl=a%2F2015%2F06%2F05%2FVTB_i_Sberbank_nashli_vozm.

¹⁴ Loopholes Blunt Impact of U.S., EU Sanctions Over Ukraine. The Wall Street Journal. 30.07.2014. URL: <https://www.wsj.com/articles/eu-units-of-russian-banks-exempt-from-sanctions-1406714101>.

¹⁵ Evaluating western sanctions on Russia. Atlantic Council. 2016. URL: https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2016/12/Evaluating_Western_Sanctions_on_Russia_web_1206.pdf.

¹⁶ Як європейські корпорації озброюють Росію. LB.ua. 5.08.2016. URL: https://lb.ua/world/2016/08/05/341937_evropeyskie_korporatsii.html.

¹⁷ Evaluating western sanctions on Russia. Atlantic Council. 2016. URL: https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2016/12/Evaluating_Western_Sanctions_on_Russia_web_1206.pdf.

¹⁸ Кримські санкції. В чому вони полягають та як впливають на Росію – 12 карток. НВ. 19.08.2021. URL: https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/krimski-sankcii-sut-yak-vplivayut-na-rosiyu-i-ekonomiku-pivostrova-ostanni-novini-50177916.html?utm_content=set_lang.

¹⁹ Фінансовий сектор. Центр журналістський розслідувань. URL: <https://investigator.org.ua/ua/cr-sanct-ua-fin/>.

²⁰ Energy workers act to close down loophole in UK sanctions on Russia. Unison. 7.03.2022. URL: <https://www.unison.org.uk/news/2022/03/energy-workers-put-a-spoke-in-putins-war-machine/>.

²¹ This Big Wall Street Bank Knows How to Bypass Russian Sanctions. The Street. 26.03.2022. URL: <https://www.thestreet.com/markets/goldman-sachs-bypass-russian-regulations>.

²² Как компании обходят санкции в отношении России. Ведомости. 15.06.2015. URL: <https://www.vedomosti.ru/economics/articles/2015/06/15/596400-kak-kompanii-obhodyat-sanktsii-v-otnoshenii-rossii>.

²³ Cryptocurrency – Russia’s Sanctions Loophole? NLR. 18.03.2022. URL: <https://www.natlawreview.com/article/cryptocurrency-russia-s-sanctions-loophole>.

²⁴ Порти усіх держав ЄС зупинили обслуговування російських кораблів. Економічна правда. 17.04.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/04/17/685870/>.

²⁵ Wie Russland sein Öl jetzt noch in alle Welt verschifft. Welt. 8.05.2022. URL: <https://www.welt.de/wirtschaft/plus238613569/Trotz-EU-Sanktionen-Wie-Russland-sein-Oel-jetzt-noch-in-alle-Welt-verschifft.html>.

²⁶ Crimean Opera House Pulls Back Curtains On Russian Sanctions Loophole. RadioFreeEurope. 3.03.2021. URL: <https://www.rferl.org/a/crimean-opera-house-exposes-russian-sanctions-loophole/31131887.html>.

²⁷ Inside Europe: A loophole in the EU’s sanctions against Russia. DW. 09.08.2019. URL: <https://www.dw.com/en/inside-europe-a-loophole-in-the-eus-sanctions-against-russia/av-4995908>.

²⁸ Russian Tankers Going Dark Raises Flags on Sanctions Evasion. Bloomberg. 27.03.2022. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-03-27/russian-tankers-going-dark-raises-flags-on-sanctions-evasion>.

²⁹ Російський автопром шпаринами намагається пролізти на український ринок. СПЕЦКОР І Новини 2+2. 2016. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=feE0G2qr910>.

³⁰ Підприємці з РФ користуються прогалинами в законах і документах, аби обійти санкції та народний бойкот російської продукції. ТСН. 02.04.16 URL: <https://tsn.ua/groshi/rosiyski-virobniki-zamaskuvalisya-pid-ukrayinskih-abi-zalishitisya-na-rinku-623415.html>.

³¹ Схема експорту “чорних” цигарок із “ДНР” в ЄС залишається дієвою. Новинарня. 28.01.2016 URL: <https://novynarnia.com/2016/01/28/shema-eksportu-chornih-tsigarok-iz-dnr-v-yes-zalishayetsya-diyevoyu/>.

³² Непряхіна Н. В обхід санкцій: як українцям продають заборонений товар з Росії. РБК-Україна. 26.05.2016 URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/obhod-sanktsiy-ukraintsam-prodayut-zapreshchenny-1464239671.html>.

³³ Розширення списків OFAC спрямоване на підтримку, а не розширення санкцій. Інтерфакс-Україна. 31.07.2015. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/political/281228.html>.

³⁴ Західні компанії часто-густо порушують санкції. Як вони допомагають росії їх обходити. Економічна правда. 06.04.2022 URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/6/685315/>.

³⁵ СМИ узнали о тайных сделках Cisco с Роскосмосом и Минобороны. РБК. 21.05.2015 URL: <https://www.rbc.ru/business/21/05/2015/555dc8509a79475abf-5b3e09>.

³⁶ США и ЕС отрезают пути обхода. Коммерсантъ: последние новости России и мира. 30.07.2015. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/2778321>.

³⁷ “Слабка ланка” в сімейному бізнесі. У Криму працюють компанії, пов’язані з ексміністром оборони України Лебедевим, в обхід санкцій. Радіо Свобода. 18.12.2019 URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/krymskyj-arxiv-rozsliduvannia-3-1/30331943.html>.

³⁸ Заправки “Лукойл” в Україні: австрійська вівіска не допомагає. 17.07.2015. URL: <https://www.dw.com/uk/заправки-лукойл-в-україні-австрійська-вівіска-не-допомагає/a-18590602>.

³⁹ Крым продолжает получать импортное оборудование в обход санкций. Eurasianet. 21.02.2018. URL: <https://russian.eurasianet.org/node/65154>.

⁴⁰ Як українські олігархи у Криму обходять санкції - Черноморская ТПК. Черноморская ТПК. 28.10. 2020. URL: <https://blackseatv.com/uk/in-the-spotlight-ua/yak-ukrayinski-oligarxi-u-krimu-obxodyat-sankciyi/>.

⁴¹ Крым продолжает получать импортное оборудование в обход санкций. Eurasianet. 21.02.2018. URL: <https://russian.eurasianet.org/node/65154>.

⁴² Токар І., Веселова В., Реалії К. Новий санкційний скандал. Як General Electric та Siemens потрапляють у Крим?. Радіо Свобода. 08.11.2020. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/crimea-medical-sanction/30933677.html>.

⁴³ Санкційне соте. Як Lufthansa годує тисячі пасажирів на рейсах “Аерофлоту” до Криму, порушуючи санкції. Радіо Свобода. 10.12.2019 URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/krymskyj-arxiv-rozsliduvannia-2-1/30317706.html>.

⁴⁴ Веселова В. Секреты крупного бизнеса: как торгуют в Крыму Auchan и Metro. Крым.Реалии. 10.10.2016. URL: <https://ru.krymr.com/a/28044057.html>.

⁴⁵ Чеська компанія в обхід санкцій, вироблятиме в Росії дрони. espreso.tv. 16.08.2016. URL: https://espresso.tv/news/2016/08/16/cheska_kompaniya_v_obkhid_sankciy_vyroblyatyme_v_rosiyi_drony.

⁴⁶ СМИ Чехии: О стратегии отношений Чехии с Россией, чешских дронах в РФ и о продаже чешской ветви Exprobank. Radio Prague International. 25.10.2021. URL: <https://ruski.radio.cz/smi-chehii-o-strategii-otnosheniy-chehii-s-rossiey-cheshskihе-dronah-v-rf-i-o-8732168>.

⁴⁷ India to allow Russia to invest, borrow from domestic market amid sanctions on Moscow. The Economic Times. 31.03.2022. URL: <https://economictimes.indiatimes.com/news/india/india-to-allow-russia-to-invest-borrow-from-domestic-market-amid-sanctions-on-moscow/articleshow/90558599.cms?from=mdr>.

⁴⁸ To bypass US sanctions, India & Russia work out rupee-rouble transfer for S-400 deal. ThePrint. 22.02.2019. URL: <https://theprint.in/defence/to-bypass-us-sanctions-india-russia-work-out-rupee-rouble-transfer-for-s-400-deal/196624/>.

⁴⁹ Jennings R. What China Can and Cannot Do for Russia Amid Sanctions. VOA. 09.03.2022. URL: <https://www.voanews.com/a/what-china-can-and-cannot-do-for-russia-amid-sanctions-/6477623.html>.

⁵⁰ Експерт розповів, у яких країнах Росія може перемаркувати золото для обходу санкцій. Наші Гроші. 07.05.2022. URL: https://nashigroshi.org/2022/05/07/ekspert-rozpoviv-u-iakykh-krainakh-rosiia-mozhe-peremarkovuvaty-zoloto-dlia-obkhodu-sanktsiy/?fbclid=IwAR3onMz5CRehR9wNhwCNQuq__yJReJD-JXOCr_rnT54ha1CG67xG4zfTVPMU.

⁵¹ Кримські санкції: гучні випадки порушень та проблема моніторингу і притягнення до відповідальності. Медійна ініціатива за права людини. 2021. URL: https://mipl.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/Sankzii_Cremea_Platform_A4.pdf.

⁵² В обхід санкцій: як українцям продають заборонений товар з Росії. РБК-Україна. 26.05.2016. URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/obhod-sanktsiy-ukraintsam-prodayut-zapreshchenny-1464239671.html>.

⁵³ Помічник Путіна Сурков в обхід санкцій відвідав Грецію. LB.ua. 03.09.2016. URL: https://lb.ua/world/2016/09/03/344279_pomoshchnik_putina_surkov_obhod.html.

⁵⁴ Владислав Сурков в обхід санкцій посетил переговоры “нормандской четверки” в Берлине. Общая газета. 20.10.2016. URL: <https://og.ru/politics/2016/10/20/84384>.

⁵⁵ Як європейські корпорації озброюють Росію. LB.ua. 20.10.2016. URL: https://lb.ua/world/2016/08/05/341937_evropeyskie_korporatsii.html.

⁵⁶ EU member states exported weapons to Russia after the 2014 embargo. Investigate Europe. 17.03.2022. URL: <https://www.investigate-europe.eu/en/2022/eu-states-exported-weapons-to-russia/>.

⁵⁷ Обійти санкції: як міжнародні компанії заробляють у Криму. Insider. 12.02.2018. URL: <http://www.theinsider.ua/rus/business/5a809b732361a/>.

⁵⁸ В итальянской компании признали поставки оборудования для завода “Золотая Балка” в Крыму. Крым.Реалии. 21.11.2018. URL: <https://ru.krymr.com/a/news-postavki-iz-italii-na-zavod-zolotaia-balka-v-krimu/29669814.html>.

⁵⁹ Which countries buy weapons from Russia?. Russia beyond. 06.01.2022. URL: <https://www.rbth.com/science-and-tech/334617-which-countries-buy-weapons-from-russia>.

⁶⁰ Pro-Russia rebels are still using Facebook to recruit fighters, spread propaganda. The Washington Post. 10.03.2022. URL: https://www.washingtonpost.com/technology/2022/03/10/russia-rebels-sanctions-facebook/?utm_campaign=Tech-Stream&utm_source=hs_email&utm_medium=email.

ДОДАТОК 1

Методологія

Під час проведення дослідження група аналітиків Trap Aggressor ставила за мету виокремити та проаналізувати прогалини у західній санкційній політиці, схеми обходу цих обмежень, а також систематизувати отримані результати задля виявлення причин недосконалості санкцій проти Росії.

Під час першого етапу дослідження група аналітиків Trap Aggressor здійснила моніторинг журналістських розслідувань, аналітичних та новинних матеріалів, опублікованих в українських та закордонних медіа у 2014 - 2022 роках, що стосувалися санкцій проти Росії. Пошук матеріалів, що стосуються схем обходу санкцій, а також їх недоліків та прогалин, відбувався в пошуковиках Google, Yahoo та Яндекс, а також на платформі YouTube. Під час пошуку даних було зібрано 160 кейсів українською, англійською та російською мовами з 85 джерел. Матеріали систематизовані в аналітичну таблицю у [додатку 2](#) за такими основними критеріями, як “кейс”, “схема”/“прогалина”, джерело, дата публікації.

На другому етапі дослідження аналітики Trap Aggressor провели контент-аналіз зібраних матеріалів. Одиницею контент аналізу були визначені цитати з цих матеріалів, пов'язані між собою деталями одного кейсу, що описує прогалини у санкційному законодавстві, обхід санкцій через схеми, вибірковість накладення санкцій чи ігнорування санкцій. Таким чином, матеріали були розподілені на 4 блоки: прогалини, схеми, вибірковість та ігнорування. У свою чергу, кожен блок був поділений на категорії, а деякі категорії додатково розподілені на підкатегорії.

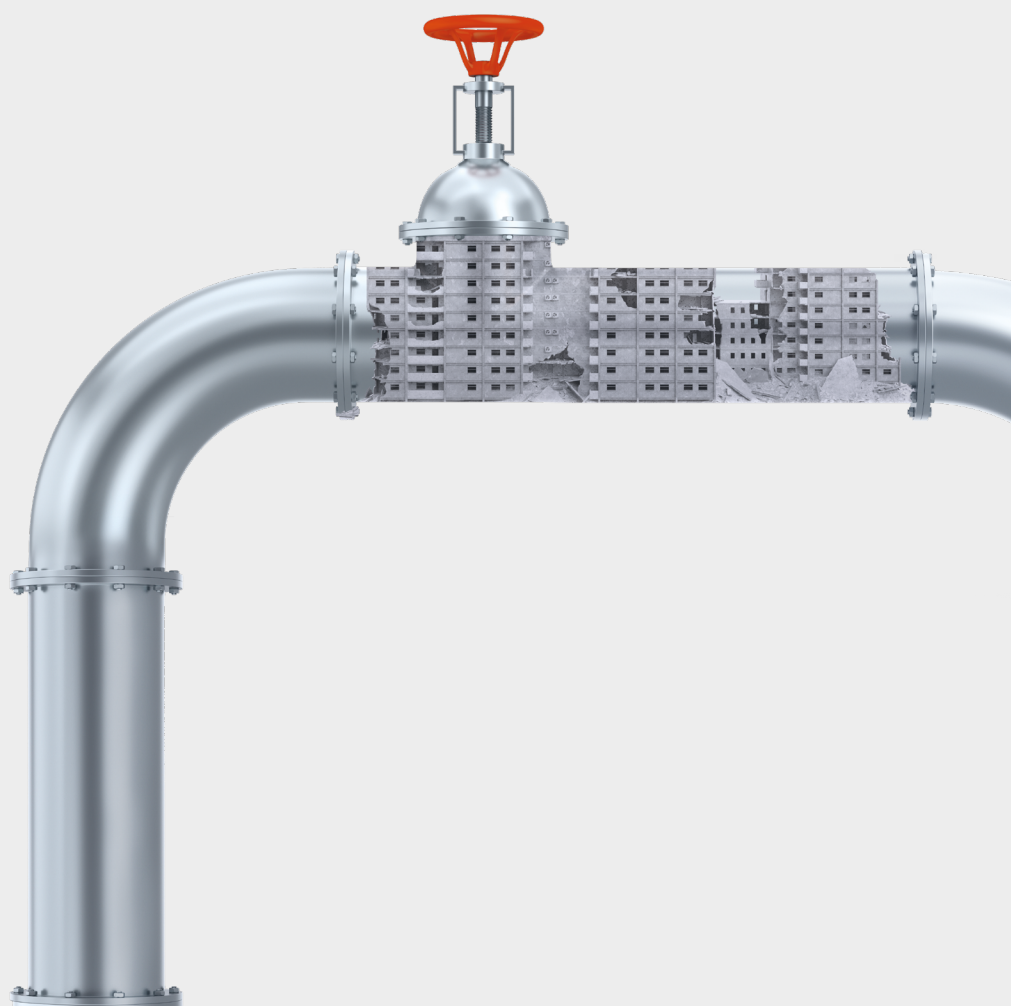
Варто зазначити, що категорії та підкатегорії не є вичерпними для систематизації зібраних матеріалів, — деякі матеріали можна віднести одразу до двох-трьох категорій. Також кількість інструментів, які використовувалися для нівелювання впливу санкцій на Росію може бути більшою за кількість наведених у цьому дослідженні. Хоча б тому, що не всі потрапили в поле уваги ЗМІ, аналітичних центрів і розслідувачів. Проте група Trap Aggressor мала на меті виокремити якомога більшу кількість можливих схем та прогалин, а тому ставила своїм пріоритетом радше деталі та нюанси, ніж широкі узагальнення.

САНКЦІЙНА ПОЛІТИКА ПРОТИ РОСІЇ 2014-2022 РР: прогалини і схеми обходу

Автори:
Анастасія Химичук
Роман Стеблівський
Анна Пашкіна

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Аналітику підготовано за підтримки Міжнародного фонду "Відродження". Матеріал відображає позицію авторів і не обов'язково збігається з позицією Міжнародного фонду "Відродження".